

Asia: VN/11210/2020

HE laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Turun hovioikeus esittää pyydettyinä lausuntonaan seuraavaa:

Luonnoksen sivulla 17 on selostettu esityksen tavoitteita. Luonnoksen mukaan esityksen tavoitteena on tehostaa työ- tai julkisen luottamustehtävän vuoksi henkilöön kohdistuvan laittoman uhkauksen saattamista syytteeseen. Esityksen on todettu olevan osa hallitusohjelman tavoitetta puuttua nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, joka uhkaa sananvapautta, viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä.

Lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa on arvioitu lainsäädännön nykytilaa varsin kattavasti. Arvioinnista ilmenee (s. 10) muun muassa, että eduskunnan lakivaliokunta on lievän pahoinpitelyn saattamista virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi koskevasta hallituksen esityksestä (HE 78/2010 vp) antamassaan mietinnössä (LaVM 21/2010 vp) ottanut kantaa laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevaan kysymykseen nyt lausuttavana olevassa luonnoksessa esitetystä poikkeavasti.

Hovioikeus toteaa edellä mainitun lakivaliokunnan kannan johdosta, että lievässä pahoinpitelyssä on säännönmukaisesti kysymys vähemmän vakavasta rikoksesta kuin rikoslain 25 luvun 7 §:ssä tarkoitetun laittoman uhkauksen tunnusmerkistön täyttävässä menettelyssä. Laittoman uhkauksen tunnusmerkistön täytyminen edellyttää rikoksella uhkaamista sellaisissa olosuhteissa, että uhatulla on perusteltu syy omasta tai toisen puolesta pelätä henkilökohtaisen turvallisuuden tai omaisuuden olevan vakavassa vaarassa.

Hovioikeus toteaa lisäksi, että rikoslain 25 luvun 7 a §:ssä tarkoitettu vainoaminen on säädetty virallisen syytteen alaiseksi. Vainoamisen tunnusmerkistön täytyminen ei välttämättä edellytä ylipäänsä uhkauksen esittämistä, vaan rikos voi täytyä myös seuraamisella, tarkkailulla, yhteyden

ottamisella tai muulla näihin rinnastettavalla tavalla. Kuten lausuttavana olevaan luonnokseen sisältyvästä arvioinnistakin (s. 10) ilmenee, vainoamisessa yksittäisen uhkaamisen ei tarvitse olla niin vakava kuin laittomassa uhkauksessa.

Hovioikeuden käsityksen mukaan laittoman uhkauksen säilyttäminen asianomistajarikoksena nykyisin voimassa olevassa laajuudessa olisi ristiriidassa edellä mainittuja rikoksia koskevan syyteoikeussäätelyn kanssa. Hovioikeus pitääkin perusteltuna laittoman uhkauksen saattamista nykyistä laajemmin virallisen syytteen alaiseksi rikokseksi.

Hovioikeus pitää perusteltuna ja hyväksyttävänä luonnoksessa ehdotetun rikoslain 25 luvun 9 §:n uuden 2 momentin mukaista säätelyä. Ehdotetun säätelyn kautta pystytään hovioikeuden arvion mukaan nykyistä paremmin puuttumaan muun muassa oikeuslaitoksen toimintaan uhkauksia käyttäen kohdistuviin epäasiallisiin vaikuttamisyrittäisiin. Sellaiset vaikuttamisyrittäykset ovat vakavia koko oikeuslaitoksen ja oikeusvaltion toiminnan kannalta, ja hovioikeuden käsityksen mukaan niiden määrä on valitettavasti ollut lisääntymään päin.

Hovioikeus pitää perusteltuna ehdotetun uuden momentin muotoilua myös siltä osin kuin siinä on rajattu työtehtävänsä vuoksi laittoman uhkauksen kohteeksi joutuneiden henkilöiden osalta puheena olevan rikoksen virallisen syytteen alaisuus niihin tilanteisiin, joissa rikosentekijä ei kuulu työpaikan henkilöstöön. Hovioikeus hyväksyy esitysluonnoksen sivuilla 19 ja 30 olevat arviot ja perustelut siitä, että työpaikan sisäisten uhkausten osalta laittoman uhkauksen saattaminen virallisen syytteen alaiseksi ei ole tarpeen vaan riittävänä voidaan pitää työnantajan työsuojelulainsäädäntöön perustuvaa velvollisuutta tällaisten tilanteiden hoitamiseen. Hovioikeus toteaa, että niissä harvinaisissa tilanteissa, joissa laittoman uhkauksen esittää työntekijän esimies, asianomistajan kynnyksellä rikosilmoituksen tekemiseen ja rangaistusvaatimuksen esittämiseen voi kylläkin olla varsin korkea. Toisaalta mahdollisuudet vaikuttaa sellaisen rikoksen syytteeseen saattamiseen syyteoikeuden järjestelytavan kautta lienevät joka tapauksessa rajalliset, ja mainitun tyyppisissä uhkaustilanteissa säännönmukaisesti toteutunee myös työturvallisuusrikos, joka on virallisen syytteen alainen.

Luonnoksessa todetaan (s. 31), että luottamustehtävää hoitavaksi katsotaan myös kansanedustaja. Selvyyden vuoksi olisi tässä yhteydessä tarpeen mainita myös siitä, että luottamustehtävää hoitavaksi katsotaan kansanedustajan lisäksi myös Ahvenanmaan maakuntapäivien edustaja.

Esitysluonnoksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (s. 31 – 33) on käsitelty melko laajasti laittomaan uhkaukseen liittyviä osallisuuskysymyksiä. Sivulla 32 on muun muassa todettu, että useamman henkilön koordinoitua uhkailua sisältävää toimintaa ja niihin liittyviä vastuukysymyksiä voidaan arvioida hyödyntämällä rikoslain 5 luvun osallisuussäännöksiä. Sivulla 33 on tähän liittyen todettu muun muassa, että henkilö, joka toimii liikkeellepanijana esimerkiksi järjestelmällisen, joukkoistetun häirinnän tai uhkaamisen kaltaisessa toiminnassa, joka lukuisten menettelyyn myötävaikuttavien henkilöiden toiminnan kokonaisuutena muodostaa rikoksen, joka on vakavampi kuin

kokonaisuuteen sisältyvä yksittäinen osateko, voi olosuhteista riippuen tulla tuomittavaksi tekokokonaisuudesta tekijänä, yllyttäjänä tai välillisenä tekijänä.

Hovioikeus toteaa edellä mainitun osallisuuskysymyksiä koskevan tarkastelun johdosta, että vaikkakin siinä esitetyt arviot sinänsä pitävät paikkansa, niin tosiasiaa rikosvastuun toteutuminen perusteluissa tarkoitetun laajamittaisen toiminnan alullepanijaa kohtaan törmännee ylitsepääsemättömiin näyttöongelmiin viimeistään syyteharkintavaiheessa, koska varsin harvoin mainitun tyyppiseen toimintaan kehottaminen tapahtuu sillä tavoin nimenomaisesti ja yksiselitteisesti, että yllytys laittomaan uhkaukseen tai perusteluissa (s. 33) myös esiin tuotu rikoslain 17 luvun 1 §:ssä tarkoitettu julkinen kehottaminen rikokseen olisi näytettävissä. Niin sanottuun maalittamiseen liittyvän rikosoikeudellisen sääntelyn mahdollisuuksien selvittämistä onkin syytä jatkaa erillisenä hankkeena riippumatta siitä, toteutuuko nyt lausuttavana olevassa esitysluonnoksessa tehty ehdotus laittoman uhkauksen syyteoikeutta koskevan sääntelyn muuttamisesta vai ei.

Lausunnon on hovioikeudessa valmistellut hovioikeudenneuvos Kimmo Vanne.

Nygård Kenneth
Turun hovioikeus